

Croatica XIX (1988) — 30 Zagreb

Izvorni znanstveni članak

Ante Sekulić

DEVET PJESAMA FRANE ALFIREVIĆA

UDK 886.1-1

O devet rukopisnih pjesama Frane Alfirevića koje je sačuvao liječnik Vinko Vilić napisao je autor kraću raspravu. Pjesme su nastale u ratnim godinama, za šest je lako utvrditi da su nastale od sredine travnja do kraja lipnja 1943. jer im je na poleđini ispisana namira na iznos koji je Alfirević primio od spomenutog liječnika. Naslovi su prikazanih pjesama: Spomen na Dubrovnik, Dalmaciji, Molitva za ljepotu voda, Majci, Žene u crnini, Čežnja za bijegom, Ljubav, Komadić kruha u džepu samoubojice, Bog.

1.

Prosudba pjesništva Frane Alfirevića počiva na stihovima koji su objavljeni za pjesnikova života. Pokušalo se, međutim, u prikazu Alfirevićeva rada upotpuniti pregled pjesništva onim stihovima koji nisu »uvršteni u knjige pjesama« te onima koje bismo mogli skupno nazvati »postuma«.¹

Razmatrajući sveukupno djelo Frane Alfirevića zaključili su kritičari:

»Ne radi se o intelektualnoj pozi, o koketeriji, o hinjenoj jednostavnosti u vremenu prezasićenom cerebralnošću već o pjesniku koji pravi rezime svoga puta i posve je siguran da nije bilo ničega vrijednog od neobveznih igara djetinjstva. Kao da je pravi smisao bio u povratku davno prekinutim igrama, a sve drugo u međuvremenu samo nadmetanje, ispraznost i album svakovrsnih taština.«²

A Vlatko Pavletić uopćuje primjedbu o Frani Alfireviću da je »jedan od lirskih sanjara koji su u međuratnom razdoblju surovo izudarani u prvim sukobima sa životom, klonuli i resignirani, uvukli se u sebe i spasavali se u okrilju sna. San im bijaše oaza okružena pustinjom. Opća malograđanska i čaršijska pustoš, duhovna i materijalna, nije u takvim sanjarskim dušama rasplamsala revolt, jer su bile odviše lomne i slabe da preuzmu bilo kakav teret obveze pred društvom, pred sebi sličnima, otuđenim i razočaranim ljudima.«³

Ne osporavajući niti podupirući sudove o Frani Alfireviću, upućujem poklonike hrvatskog pjesništva na još devet pjesama simpatičnog »moreplovca« koji je prečesto zagledan u dragi kraj, u smirenu luku, zamišljen nad sobom, sudbinom žena, opijen blistanjem maslinika.

Devet pjesama Frane Alfirevića nalaze se u rukopisu, a čuva ih dr. Vinko Vilić, umirovljeni liječnik u Rijeci (Bulevar Oslobođenja 19). Pjesme su nastale u ratnim godinama, a za šest pjesama može se lako utvrditi da su nastale od sredine travnja do konca lipnja 1943.

Naslovi tih devet pjesama jesu: *Spomen na Dubrovnik, Dalmaciji, Molitva za ljepotu voda, Majci, Žene u crnini, Čežnja za bijegom, Ljubav, Komadić kruha u džepu samoubojice, Bog.*

¹ Usp. *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, knjiga 114, Zora i Matice hrvatska, Zagreb, 1969.

² Ondje, str. 176.

³ Vlatko Pavletić, *Frano Alfirević*, »Republika« XIX, br. 12, str. 564.

Vlasnik rukopisa ovih pjesama Vinko Vilić bio je osobni prijatelj Frane Alfirevića i Vladimira Kovačića. U ratnim godinama V. Vilić je bio liječnik u Zagrebu i imao je mogućnosti primiti Franu Alfirevića kao gosta u kuću. Sporazumjeli su se da će četvrtkom i nedjeljom Alfirević biti na objedu u Vilićeve stanu. Pjesnik je prihvatio gostoprimstvo, a u ožujku 1943. ponudio je Viliću svome prijatelju da će mu za svaku napisanu pjesmu platiti honorar kakav bi inače primio od raznih uredništava listova i časopisa u kojima je Alfirević objavljivao pjesme. Vilićeva je svrha bila pomoći prijatelju i sačuvati rukopise, a sporazumjeli su se da će, skupi li se dovoljno pjesama, objaviti zbirku. Prema tome, pjesnik će predati Viliću pjesmu u rukopisu, primit će honorar, ali je neće objavljivati nego će sve te pjesme biti naknadno objavljene u posebnoj knjizi. Frano Alfirević je sporazum prihvatio i na papirima različita oblika i veličine donosio je i predavao rukopise svome prijatelju. Obično je na istom papiru ispod teksta ili na poleđini napisao i potpisao namiru i zabilježio dan, mjesec i godinu.

Sudeći po svemu Frano Alfirević je najprije predao pjesmu *Bog*. Predao ju je 25. travnja 1943. i primio je za nju 500 kuna. Zatim je predao pjesmu *Majci* — 8. svibnja 1943. Za nju je također primio 500 kuna. Svega tri dana kasnije predao je pjesmu *Čežnja za bijegom*, pa je i za nju primio isti iznos. Nakon četiri dana predao je veću pjesmu *Komadić kruha u džepu samoubojice* (15. svibnja 1943) i primio opet isti iznos — 500 kuna. Pjesmu *Spomen na Dubrovnik* predao je 22. svibnja 1943, a Vinko Vilić mu je isplatio 500 kuna. Skoro mjesec dana kasnije (24. lipnja 1943) dao je Vilić ponovo 500 kuna za Alfirevićeve pjesme *Ljubav*.

Za ostale tri pjesme ne može se utvrditi kada ih je Alfirević predao niti koliko je Vilić za njih platio. U razgovoru s dr. Vilićem nisam ništa mogao utvrditi, a na poleđini teksta nema nikakvih namira niti ima kakova bilješka.

Nisam mogao utvrditi koliko se Frano Alfirević držao sporazuma da te pjesme nigdje ne objavljuje, ali nisam našao potvrde za kršenje nagodbe. Dr. Vinko Vilić je siguran i uvjeren da pjesme nisu nigdje objavljene, ali se sjeća da je bilo razgovora o pjesmi *Bog*.

Zaključak se nameće: devet pjesama Frane Alfirevića nepoznata su ostvarenja, za koja štovatelji pjesnika i njegove poezije nisu dosada znali.

Kako unatoč podacima na poleđini pojedinih pjesama nije uputno tvrditi da su nastale istim slijedom, objavljujem pjesme prema slijedu tematskom i sadržajnom.

SPOMEN NA DUBROVNIK

Srcem, u kome radost svakog dana hlapi
žudim svjetlost grada nazvučnim hridinama
da val me opet orosi svježinom starih kapi,
u pjeni, što pomlađuje na žarkim obalama.

Da me opet, ovije sumrak najtežih niti
što spliću se tajanstveno iz kamenja i granja
s mirisom silne blagosti pokraj toplih liti,
gdje beskraj mora briše sve žene davnih sanja.

Htio bih se dati najdubljem zaboravu
u predjelu ljepote, što sudbinama vlada,
da sve gorčine pretopim u jednu večer plavu
kraj bijelih kula nezemaljskog grada.

Tu osjećam sreću u dahu jednog vrta
gdje svijet radosti sanjaše moja djetinja glava.
Izlomljen životom poput pučinskoga rta
ja žudim neizreciv mir stoljetnih agava.

DALMACIJI

Majko starinskih zanosa, zemljo beskrajnog sjaja,
sa mojim srcem burnim tajanstveno si se slila
i dirat ćeš ljepotom tisuću naraštaja,
što će te osjećat silnu u svakom udaru bñla;
Majko starinskih zanosa, zemljo beskrajnog sjaja.

Vječno se nova otkrivaš žudnji umornog oka,
kamenom žarkim vladaš u svim mojim snima.
Kô da sam omamljen plodom punim čudesnog soka,
ja dišem, hodam. Živim tek u tvojim oblicima,
jer uvijek se otkrivaš nova žudnji umornog oka.

I more tvoje mi pjeva pjesmu sviju života,
dok lutajući daljinom snivam ti blistave hridi,
uvalu jednu mirisnu za utjehu od svih strahota,
što ih kô tisuće smrti duša neprestano vidi.
Al more tvoje mi pjeva pjesmu sviju života.

I kao ljepotici mučenoj, iz stare jezive priče,
što došao je vjernik vitez, kad je spasena bila
iz ruku zmaja te otrov iz očiju poganih siče,
doći ću zanosno Tebi, koja si užase snila
kao ljepotica mučena iz stare, jezive priče.

I moja ljubav će biti sto puta jača neg prije,
kao kad teški bolesnik opet doživi zdravlje.
Nekada dosta poštovat ni voljeti znao ga nije,
al kad mu se vrati, nastat će beskrajno slavlje,
i moja ljubav će biti sto puta jača neg prije.

MOLITVA ZA LJEPOTU VODA

Da bi se radovala opet čarom djetinjstkih slika
te vode bezbrojne razasute u snima;
da budu blistaj zanosni, ne zipke utopljenika
molim Te, Bože, odzovi se dugim vapajima.

Da mora budu opet utjeha našem oku
i da vedrinom spajaju krajeve i ljude,
usliši čežnju čovjeka, tužnu i duboku.
Staru ljepotu voda moje oči žude.

Nepomućeni sjaj smaragdskih površina,
ne sliku tužnih prostora zamućenih uljem,
s očajem ljudskih glava i crninom krhotina,
s licima potamnjenim kô da prekrita su muljem.

Brodove svijetle žudim, bijele ko galebovi,
lađe boja živih s blagim odsjevima,
blistave jedrenjake, radost, koja plovi
u divnom dahu životnom na beskrajnim zrcalima.

Da bi more smrti postalo opet ono
more života, rada i neizrečenih uživanja;
da naviješta veselje vedro brodsko zvono
na vodama radosti, što pozivaju na snivanje.

I za rijeke Te molim, da nam se opet kažu
kao brzice vedre ili najblaže tišine,
i da prestanu mrtvace u svoja dna da slažu,
u utrobe riba i krvave pomrčine.

Da budu rijeke svjetlosti, što pogled nam odmaraju,
 pune svojih boja i žubora neka teku,
 ne krvave i tmurne od tjelesa, što rastvaraju.
 Nekoć šumeć život pronose kô pjesmu beskrajno meku.

MAJCI

Osjećaj, da više neću s Tobom progovoriti,
 niti ću čuti glas, što miluje u sjeti
 jesenskih gajeva — znao sam, da će stvoriti
 prazninu života, gdje svaki sat nam prijeti.

Lutam kô uklet sutonskim vidicima,
 sjenovitih ulica, pomiješan bez traga
 s tolikim tupim i ravnodušnim licima,
 što ne bi mogla osjetit toplinu tvoga praga.

Dajem se ptici, kamenu i tamnoj hvoji,
 u zvuku starih zvona misleć na Tvoje oči,
 što me u suzi predsmrtnoj, u neizrazivoj boji
 traže, sreću želeć mi, u nepoznatoj noći.

Zaboravljajuć sebe, ko cijeloga života.
 zgasnula je šapćuć ime razmetnoga sina,
 koji s glavom klonulom zbog nepovratnih ljepota
 spušta najljepšu suzu u gorku čašu vina.

ŽENE U CRNINI

Vinku Viliću

Ja često gledam žene u crnini.
 Prođu kao sudbina nepoznata
 ulicama, u sjeni kasnog sata,
 odlazeć nekoj beskrajnoj daljini.

Odlaze uvijek dragim grobovima,
 razmišljajući zašto su na svijetu.
 Bile su divlje u svom strasnom letu.
 Sad krotke su pred mrtvim sinovima.

Bile su zvijeri, al ta riječ je mala,
 kad mučile su ljude snagom spola,
 misleći da je ljubav samo šala

I samo riječ, ne čovjek koji leži,
 ljubavlju dâ, plod velikoga bola,
 il' novi život, što k zvijezdama teži.

ČEŽNJA ZA BIJEGOM

Htio bih da sam svakome neznan
kao daleka pusta morska hrid,
što put neba, oblaka crnih i divljih
pruža svoj sumorni brid.

Htio bih da sam ko najdalje žalo,
gdje koraci ljudski ne mogu stići,
da valovi samo bruje u srcu,
što najdubljim dnima htjelo bi sići.

Zaboravit gradove, turobne spletove
ulica strogih u sivome redu!
Čežnja mi luta kroz umrle svjetove,
dok dami gomilaju beskrajnu bijedu.

O da sam lutalac srednjega vijeka,
što bezimen hoda od mjesta do mjesta
dajući se žuboru neznanih rijeka,
bradat i pognut sred velikih cesta.

Bio bih sretan sjednuo na kamen;
s komadom kruha pošao bih dalje
šapćući smireno večernji amen,
ne znajući kuda me sudbina šalje.

Možda u nekom starom bih dvoru
pjevao o tužnom čudu života,
i zato je divno dati, se moru
jer zvijeri su dobre, a čovjek strahota.

LJUBAV

Taj nemir, miris brda što nepoznata zaći će
u sumor uspomena i prolaze daljine
u jednom stablu jesenjem svoju sjenu naći će
i gladit će kô starac ognjište tišine.

U nuže, u vjetar, u pehare bezimene
prešle su riječi srce i vatre mirnog krova,
a oblaci nad gradovima sredovječne sjene
odnijeli su poglede najdubljih mi snova.

Sve stvari su polegle da dadu njojzi znamen,
i ulazila je toplo kroz uzduh putovima
kojima našah lutanje, tajanstven dragi kamen,
i krila se ko priča u podzemnim kutovima.

Svuda je bila: s mirisom, s pticama i bojama;
iz ravnica snježnih odisala je snena;
obavijala se proljećem i drhtala u hvojama,
i kao svirka bolna darivala mi iz sjena.

Krajevi stoput viđeni dobivali su glase,
što samo napon najvećih duhova dat im može,
i zore bujne i večeri oblike što gase
sve življe njene likove znali su da množe.

Sve duše starih zanosa, ljepote živodajne,
ljepotice umrle, gradovi čežnjom sliti,
stotinu imena tužne zemlje sjajne
kroz nju se utisnuše u mojoj maloj biti.

O kako drag je život na rubovima rijeka
ulazio u grudi s mirisom bijelih žala.
Dodirujuć joj tijelo kroz lutanja daleka
u svjetlosti se vraćah ruci što mir mi je dala.

Sve prožeta je sobom od čega živi srce,
i tek po njenoj misli koja je bitisala.
Odrazi njenog duha mijenjali su mi srce
i u očima je njenim zjenica njena sjela.

KOMADIĆ KRUHA U DŽEPU SAMOUBOJICE

Samo to su našli u rukama bezimenog
u velegradskom potkrovlju, jednog predvečerja snenog.

Taj okrajak tamni ko suhog stabla kvrga.
Sad položen na stolu jezovito nas trga.

Ko da se u njem zbiše tisuće sudba strašnih
iz prenoćišta bijednih, sa cesta zlih i prašnih.

Ko da nas iz njeg gleda najdublja tajna oči,
što nikom znanu tajnu kazuju budnoj noći.

Kruh, koji je sa životom radosna, vječna veza
hvata nas ovdje za srce kao najteža jeza.

Pod starom svjetiljkom, nasred klimavog stola
to nije kruh radosti nego vječitoga bola.

Al ipak lice paloga anđeoski sija,
ko da će iz kruha zemljinog ruža da proklija.

Dok tamna kora sumorom nas optužuje,
iz mrtvog mir neizraziv struji i okružuje.

I s blijedog mu čela blaga misao zrači,
a pogled nam se čudi tom miru i šta znači.

To je tajna neznanih što u svijetu bjehu mali,
a uzdignuti smrću u našu su misao stali.

Pričestiv se bolom velikim, vječnim blagom duha,
neznanac velik biva kraj komadića kruha.

Dobro je početi s Bogom!

BOG

Dobro bi bilo, da Te ima,
al evo, već tvoje ime spomenut morah.
Uvijek se sastanem s Tobom u bezbožničkim snima,
a osjećam Te u oluji velikih mora.

Dobro bi bilo, da Te nema,
svijet bi bio vedar kao jasan dan.
Tek tko zna, misle mnogi, šta nam sprema
klonuče tijela, posljednji san.

Ali Ti jesi i nisi. U sutonu uma
Ti se javljaš kao svjetlost il šutiš kao tmica,
i mi lebdimo poput lista iznad jesenjega druma,
i umiremo prazno u sjeni Tvoga lica!

2.

Prve tri pjesme: *Spomen na Dubrovnik, Dalmaciji, Molitva za ljepotu voda* vezane su među sobom tematski i sadržajno.

Oko prve pjesme mogu nastati pitanja kada je i u povodu čega napisana, ali ostaje istina da se u njoj pjesnik vraća moru da ga val

... opet orosi svježinom starih kapi
u pjenu što pomlađuje na žarkim obalama.

Ona je izraz raspoloženja

da sve gorčine pretopim u jednu večer plavu
kraj bijelih kula nezemaljskog grada.

Razlog i opravdanost toga je

Izlomljen životom poput pučinskog rta
ja žudim neizreciv mir stoljetnih agava.

U svemu: to nije himna Dubrovniku, drevnom hrvatskom gradu, niti su to stihovi vedrine, razdraganosti, zanosa. Pjesma je ovdje riječ pjesnika koji traži sebe pa sve »preobražava u meditativna liriska viđenja, u fantaziju i priviđenja«.⁴

Zanimljivo je upozoriti na činjenicu da su u ovoj pjesmi samoglasnici skoro ravnomjerno raspoređeni.

Tako se *glas a* nalazi:

	I. (kitica)	— 19	<i>glas o:</i>	I.	— 10
	II.	— 15		II.	— 9
	III.	— 15		III.	— 7
	IV.	— 15		IV.	— 9
<i>glas e:</i>	I.	— 8	<i>glas u:</i>	I.	— 4
	II.	— 12		II.	— 2
	III.	— 14		III.	— 8
	IV.	— 10		IV.	— 7
	<i>glas i:</i>	I.			— 11
		II.			— 16
		III.			— 6
		IV.			— 11

U prve dvije strofe prevladavaju vokali *a*, *e*, *i* što je razumljivo jer je u njima izražena čežnja za radošću, za svjetlošću, za svježinom valova i pjenom na žarkim obalama. A u trećoj i četvrtoj nazočna je rezignacija, nevesela sudbina, gorčina, životni lom. Držim, međutim, da unatoč naslovu pjesnik nije obogatio svoju poeziju sa svih šesnaest stihova. Riječi, rime, sadržaj i oblik su poznati. Složio bih se s tvrdnjom da je i ovdje Alfirević: »sanjar, boem, zaljubljen u sve ono što je filistrima izgledalo nemoguće

⁴ Nedjeljko Mihanović, *O lirskim meditacijama Frana Alfirevića*, Zadarska revija XII, br. 3, Zadar, lipnja 1963.

i neostvarljivo, željan promjena, kretanja i avantura... rođeni Mediteranac beskrajno privržen moru, plovidbi i slobodi...⁵ Ali bih povrh svega upozorio da se Alfirević »svakoj temi po nekoliko puta vraćao ili ju je dopunjavao, razrađivao...«⁶

To svakako krijepi i činjenica da je Alfirević već u pjesmi *Dalmacija* ponovio svoju omiljenu temu: raspjevao se o sunčanom podneblju hrvatske obale gdje je smještena i njegova Boka. Napisao je Saša Vereš da je »Alfirević Boka i ma gdje se kretao, kako mu izgledale dijagonale, on svu svoju Boku nosi neotuđivo na svim ekskurzijama...«⁷ U ovoj pak pjesmi *Dalmacija* je za Alfirevića majka starinskih zanosa, koja se uvijek i ponovno otkriva žudnji umornog oka dok njezino more pjeva pjesmu sviju života. Njoj se pjesnik vraća kao *vjerenik vitez* u trenutku kad užasne snove sniva. Bit će taj susret beskrajno slavlje

i moja ljubav će biti sto puta jača neg prije.

Alfirevićeve čuvstva i raspoloženja su složena u stihove raspoređene u pet kitica s po pet stihova. U svemu, dakle, 25 stihova s tim što se prvi i zadnji stih svake kitice ponavljaju (uz neznatne izmjene tih stihova, odnosno prvih slogova u 2, 3. i 4. strofi). Nehotice me ova pjesma podsjetila po svojem obliku na *Ljubavnu pesmu* srpskog pjesnika Milana Rakića. I ne samo oblikom, arhitekturom svojom nego i rječnikom: *žudnja, lutati, vjerenik vitez* (u Rakića: starinski vitez) i sl., nego još više: intonacijom, unutrašnjim akcentom, rečeničnim sklopom i građom. Ne upuštajući se, međutim, u raščlambu toga pitanja mislim da Milan Rakić ima prednost što se tiče melodije, unutrašnje glazbene vrijednosti svojih stihova.

Alfirevićeve pjesma *Dalmaciji*, napisana u ratnim danima (1943), ima svoje posebno značenje jer je u njoj izražena bol, sućut s patničkim dijelom hrvatske Domovine otkinute talijanskom okupacijom od matične zemlje. Meni se ipak čini da ova pjesma u cjelini nije ništa drugo do — *mutatis mutandis* — ponavljanje Alfirevićevih stihova:

Domovina nema srce zaljubljeno u slobodu
do pustih, plavih širina kud duša luta sama,
s pticama što se spuštaju na jarbole, nad gorku vodu,
s vjetrima što imaju glasove ljudske u zvučnim pećinama.

(More)

⁵ Saša Vereš, *Frano Alfirević*, Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 114, str. 173.

⁶ Vlatko Pavletić, *Frano Alfirević*, »Republika« XIX, br. 12. str. 564.

⁷ Spomenuta knjiga, str. 171.

Ta je pjesma ponavljanje Alfirevića, zaljubljenika mora, koji i ne može napisati kratku pjesmu o moru, ne može i nema snage sabiti čuvstva, raspoloženja, zanos i tugu, radost i bol o moru u zbijene, čvrste, gromadne stihove. I pjesma *Dalmaciji* je izraz pjesnika zaljubljena u plave širine, u vjetrove što imaju ljudske glasove iznad voda i u zvučnim pećinama, baš kao što je to pretočeno i u nizu drugih pjesama Frane Alfirevića (*Ruke starih mornara, Jedrenjaci, Luke u noći, Grob na moru, Vrtovi pokraj mora* i dr.). Konačno ova je pjesma potvrda onoga što je Alfirević rekao:

Gdje god pošao, moram se vratiti
stazama tišine, kraj borovih šuma,
kamenju tvrdom, žarkim podnevima,
velikim čempresima
što slaze nepomični s huma;
samoći, koju sretamo poput starog zvonika.
Moram se vratiti čaru jednostavnih slika.

(*Dalmacija*)

Nikada se pjesnik toga nije odrekao. Nije uvijek i jednako to izrekao, napisao, zabilježio. Ali nije se otimao čaru jednostavnih slika koju mu je pružala Dalmacija svojim kamenjem, čempresima i žarkim podnevima.

Moru i nemiru voda vratit će se Alfirević i u pjesmi *Molitva za ljepotu voda*. Već u prva dva stiha željet će pjesnik njihovu radost jer u njima su rasute i pohranjene slike djetinjstva. I želja da vode ne bude zipke utopljenika nije slučajna. Pjesnik kao da »sjedi na nekoj morskoj hridini ... opaja se šumom valova predajući im svoju krhku misao«⁸ i iskreno želi:

Da mora budu opet utjeha našem oku
i da vedrinom spajaju krajeve i ljude,
usliši čežnju čovjeka, tužnu i duboku.
Staru ljepotu voda moje oči žude.

Alfirević je svjestan sve prolaznosti ali faustovski bi htio zadržati trenutke za koje smo vjerovali da su bili lijepi (možda zato što su prošli), naši. I želi u čudnoj osamljenosti da vode svojom vedrinom budu i utjeha, i vez među ljudima i krajevima. U svih sedam kitica s po četiri stiha Alfirević će ponoviti misli ... čežnje iz pjesama: MORE (*Vratilo si mi, more, davne misli ... Valove sanjam kraj kojih zaboravih godine ...*), BOKA (*A kad se oglase zvona preko voda, — čini se, duše preplašene od noći, —*

⁸ Nedjeljko Mihanović, *O lirskim meditacijama Frana Alfirevića*, Zadarska revija III, br. 3. Zadar, 1963.

zovu se, plaću u velikoj samoći.), GROB NA MORU (*Zanesen glasom silnih razgovora — s beskrajnošću se spajao sve bliže*). I tko zna po koji put ponovit će Alfirević čežnju za brodovima, lađama, jedrenjacima:

Brodove svijetle žudim, bijele ko galebovi,
lađe boja živih s blagim odsjevima,
blistave jedrenjake, radost, koja plovi
u divnom dahu životnom na beskrajnim zrcalima.

Iz djetinjstva je Alfirević ponio sobom sliku svoga zavičaja, brodove u lukama, lađe i jedrenjake ali ne u punom zamahu pokreta već u smirenosti, tišini, usnule na laganom njihanju valova. »On ne pjeva o plovidbi brodova nego o čežnji koju bude najviše onda kad se usidreni ljuljaju u luci. Njegovu pažnju ne privlači ništa konkretno i pojedinačno; zaokuplja ga jedino neodređeno, daleko, tajanstveno, bremenito općenitim značenjem.«⁹

U ovoj je pjesmi rima *abab* dosljedno zadržana, ali je slogovna neujednačenost lako zamjetljiva. Ipak, pjesma je po unutrašnjoj građi cjelina, melodija stiha i rečenice bez većih je zamjerki. Vrijedi, međutim, i ovdje primjedba izrečena prije: Alfirević pjevajući o moru, o vodama, kao da ne može stvoriti lapidarnu, čvrstu pjesničku građevinu (tek u ponekim pjesmama). Valja dodati slutnju koju čitamo u strofi:

I za rijeke Te molim, da nam se opet kažu
kao brzice vedre ili najblaže tišine,
i da prestanu mrtvace u svoja dna da slažu
u utrobe riba i krvave pomrčine.

Znajući, naime, da je ova Alfirevićeva pjesma napisana za ratnih dana, nehotice uspoređujemo sliku iz pjesme Ivana Gorana Kovačića: LEŠEVI PUTUJU.

Pjesma MAJCI je svakako dopuna pjesništva i razumijevanju pjesnika Frane Alfirevića. U šesnaest stihova raspoređenih u četiri kitice s rimom *abab* pjesnik je u jednom nezaboravnom trenutku, skrhan tugom za majkom, izlomljen svojim brigama i boemstvom, neobično iskreno i dirljivo priznao i ispovijedio i svoju ljubav prema majci i svoj grijeh prema njezinoj nesebičnosti, žrtvi i toplini roditeljskog praga.

U prvoj strofi priopćena je gorka istina da pjesnik više neće progovoriti s majkom, niti će čuti njezina glasa koji miluje u sjeti jesenskih gajeva. A gubitak majke je pojačao prazninu života: sve je svršeno, pa kad se ukleto luta ulicama, treba znati da nas nitko, nigdje, ne očekuje. Htio bi pjesnik darivati se ptici, kamenu,

⁹ Vlatko Pavletić, *Frano Alfirević*, »Republika« XIX, br. 12. str. 564.

hvoji, ali nad njim i s njim su oči majke koje su ga u noći neznanom i nepoznatoj tražile, orošene suzom predsmrtnom. Držim, međutim, da je u zadnjoj strofi zgusnuto, neposredno, iskreno i dirljivo rečeno ono bitno:

Zaboravljajuć sebe, ko cijeloga života,
zgasnula je šapćuć ime razmetnoga sina,
koji s glavom klonulom zbog nepovratnih ljepota
spušta najljepšu suzu u gorku čašu vina.

Sve je u toj strofi: žrtva majke, smrtna agonija s imenom razmetnoga sina na usnama majke i glava razmetnika i pjesnika nad čašom vina. I iskrena, divna suza koja se spušta »u gorku čašu vina«.

Premda bih morao upozoriti na činjenicu da je Alfirević za rata objavio još jednu pjesmu pod istim naslovom *Majci* («Nova Hrvatska», 1944), ne bih mogao utvrditi pjesničko ponavljanje. Već objavljena pjesma (o kojoj je upravo riječ) po obliku je sonet, a sadržajno više refleksija o životu i životnim pitanjima negoli iskreni trenutak rijetkoga pjesničkog nadahnuća. Ugođaj je sumoran, sumračan i sutonski, premda je nekoliko puta spomenuto: *ljubav, život, voljeti*.

Usporedbe radi bilježim i tu pjesmu:

Zbog tebe volim žene vrlo strane
i bića koja očajnički trpe;
sumračne svodove i ljetne grane,
sjaja ukrasa starih i sjetu krpe.

Čovjeka volim sutonski i tužno
takvog kakav jest, jer drukčije nije,
tmurnog kao veče kišovito, južno,
i vedrog poput pijetla kada pije.

Za duh ti zahvaljujem, premda tišti,
za tijelo dano mi ljubavnim svrhom.
Život mi stvori što diže i ništi.

Ti si mi rekla da je ljubav svrhom,
tajanstvena ko smrt, jaka ko ona,
ljubav i smrt, ljepote od iskona.

Sonet *Žene u crnini* posvetio je Alfirević svome prijatelju Vinku Viliću. S formalne je strane sonet napisan korektno (možda smeta poneki naglasak), a pjesma je nastala najvjerojatnije u onim danima rata, kad su brojne žene u crnini, nepoznatih sudbina, bile udružene zajedničkom boli i odlazile uvijek dragim grobovima. I pred njima i pred pjesnikom se isprijecilo pitanje: zašto su na svijetu. One su krotke pred mrtvim sinovima. Alfirević koji je pjevao o *Djeci koja se nisu rodila* («Pregled», 1938) priznao je tada:

Dok nas godine zasijplju starošću kao tama,
ona u čežnji produžuju živote drage.

Ali sada — što je ostalo ovim ženama u crnini? Zašto su kažnjene smrću, gubitkom onih čiji pogledi »nebom nam se smiju«. Alfirević je također nekoć pjevao o ženama (*Žene*, »Jugoslavenska knjiva«, 1925):

O, htjeli bismo ih ugledat bez moći,
te žene sa srcem vječno u plesu ...

Ali u ovoj pjesmi, u ratnim godinama, u svojoj zreloj životnoj dobi, morao je, suosjećajući, priznati krotkost pred mrtvim sinovima. Alfirević se više puta vraćao ženama u svome pjesništvu: *Pustolovka* (»Hrvatsko kolo«, 1935), *Žene koje spavaju* (»Srpski književni glasnik«, 1936), *Slijepa djevojka i more* (»Jadranska straža«, 1939), *Stara djevojka* (»Hrvatska revija«, 1942), *Pred grobovima žena* (»Prisutnosti«, 1958), *Jednoj prolaznici* (»Srpski književni glasnik, 1937). Dakako, nisu sve te pjesme jednake, ali njima treba pribrojiti i ovu, do sada neobjavlenu. Sve pjesme o ženi, oko žene i za ženu mogu u dubljoj raščlambi pomoći razumijevanju, shvaćanju Alfirevićeve osobnosti, njegovih nemira i čežnji. Pozornom čitatelju neće izmaći ponavljanje istih imenica, pridjeva u tim pjesmama, a u svima je nazočna pjesnikova misao o ljubavi, tvrdnja da to veliko čuvstvo nije »samo šala«, ni samo riječ, ni »čovjek koji leži« kako to kaže i na kraju ovoga soneta. Rekli bismo: »Bio je neumoran kad je trebalo progovoriti o dražima poznatih mu djevojaka i onih imaginarnih ljepotica o kojima je maštao i želio ih ugledati na svome putu.«¹⁰

U pjesmi *Pjesnik posvećenoj Tinu Ujeviću* (»Srpski književni glasnik«, 1926) Alfirević je pjevao:

Imam samo vrijeme i dušu u bijegu.
Što juče bješe slast, to me danas boli ...
Htio bih zaspat ko vrh brda u snijegu,
ne znati zemlju gdje mrzi tko voli

U tu, možda još mladanačku želju za bijegom, uključuje se pjesma *Čežnja za bijegom*. U dvadeset i četiri stiha, u 5 strofa od po četiri stiha, Alfirević kao da je u godini 1943. skupio svoju silnu čežnju da bude neznan, ko najdalje žalo i da mu samo valovi bruje u srcu. U takvim trenucima želi pjesnik zaboraviti gradove, spletove ulica i beskrajnu bijedu. Možda je ipak moguće naći sreću, neznan i bezimen, negdje na kamenu s komadom kruha.

U prikazima pjesništva Frane Alfirevića nije rasvijetljena potreba za bijegom, opsesija da se izbjegnju sudari, nesporazumi.

¹⁰ Saša Vereš, *Fran Alfirević*, Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 114, str. 181.

Potječe li ta čežnja i potreba za bijegom od srušenih nada, uskraćenih darova sreće? Ili je to neotpornost prema udarcima života, nemoć uključenja u svakidašnjicu spletenu od trenutaka radosti i obilja boli, nemira?

Ako su za Alfirevića govorili da je elegičan pjesnik, umjereni bodlerijanac, latinski duh željan sklada, suglasja, pjesnik mora i vječne plovidbe, imali su svi razloga za takve sudove i zaključke. Ali držim, da je Frano Alfirević jednom otrgnut od svoga zavičaja, maknut s postojanog i tvrdog kamena, odbijen od mora koje u vječnim nemirima nudi široka obzorja, daleke vidike, našao se strahovito osamljen, nesiguran u spletu ulica i trgova, u vrevi mnoštva koje gazi pojedinca, u blještavilu laži, reklama, niskih strasti i zabava. I osjetljiv, željan, bremenit čežnjom za daljinama nije mogao nikako naći svoj mir ni u čaši vina, ni u stisku prijateljske ruke, nego je trajno i postojano ostajao gladan čovječnosti, sreće i ljubavi. Tešto je, valjda i nemoguće, utvrditi koliko je puta u svojim pjesmama ponovio da bi s komadom kruha pošao dalje.

Šapćući smireno večernji amen
ne znajući kuda me sudbina šalje.

Tako je već u spomenutoj pjesmi iz 1926. priznao također da ide životom i u životu:

ne znajući puta u kraj divljih jeza,
i znajući kako je nejak proti svemu.

Uvijek je Alfirević takav, pa i u susretu sa ženom i ženama čini mu se da je

sa zagonetkom vječnom, u koju nas utapaju.

(Žene koje spavaju)

I kad bi čitatelj htio čuti pjesnikov odgovor na pitanje: kamo to želi pobjeći, gdje li će naći svoj mir i odgovore na teška i bolna pitanja — ne nalazi nigdje odgovora nego ispovijest:

Valove sanjam, kraj kojih zaboravih godine, varljive žene,
duboka sunca u krvi, što zanose teže od vina,
čistoću nebesa, gdje su sve čežnje utopljene,
prazninu što opaja nad plavetnilom strašnih tišina.

(More)

Ljubav je, također, za Alfirevića nemir i »sve stvari su polegale da dadu njojzi znamen.« O ljubavi svenazočnoj Alfirević pjeva u dugoj pjesmi *Ljubav*. U trideset i dva duga stiha pjeva Alfirević o ljubavi koja je u njega ulazila kroz uzduh putovima lutanja, krila se u podzemnim kutovima, oživljavala je zore bujne i večeri što se gase, s njom je ulazio u grudi drag život, sve je bilo lijepo i poticajno.

Odrizi njenog duha mijenjali su mi srce.

Rekli su za Alfirevića da je kasni trubadur i da je pjesnik diskretnih raspoloženja, pjesnik želja koje se ne ostvaruju. Nije li i ljubav vječna čežnja pjesnikova, želja koja je toliko lijepa, divna i zanosna da se nikad ne ostvaruje? Evo, i ova je pjesma i vremenski i prostorno neodređena a glagolski su oblici u perfektu: opet prošlost, uspomena ili čežnja — uspomena. Sadržajno i izražajno ne bih mogao uključiti ovu pjesmu u skupinu stihova koji bi mogli antologijski predstaviti Franu Alfirevića: ponavljaju se riječi, imenice, atributi poznati iz drugih Alfirevićevih pjesama: *sumor, jesen, ognjište, sjene, oblaci, gradovi, lutanje, dragi kamen, more, čežnja, rijeka, lutanja i sl.* Pa i formalno nisu stihovi dotjerani. U usporedbi s drugim pjesmama o ljubavi ova mi se čini slabijom (na primjer: *Ljubav II* ili *Ljubav*, objavljena 1958).

Negdje na početku svoga pjesnikovanja, god. 1924, objavio je Alfirević pjesmu *Tuga cirkusa* i ondje je zabilježio:

Mladosti, postala si stara,
ravnodušna kao ova kola što su prešla toliko tuđih putova

Ali cijela je pjesma po sadržaju svjedočanstvo stanovite »socijalne angažiranosti«. Ne treba to, međutim, shvatiti naopako, nego kao probuđenu ljudsku sućut prema ljudima na rubovima svagdašnjice. Desetak godina kasnije (1934) razumjet će Alfirević svoje ribare (*Ribarski pejzaži*), pjevat će o njihovim rukama (*Ruke starih mornara*, 1939), pridružiti će se siromasima za večerom (*Večera siromaha*, 1938), poklonit će se rukama bolesnog mladića (*Ruke bolesnog mladića*, 1940). No meni se čini da je pjesma *Komadić kruha u džepu samoubojice* potresna slika koja se ne zaboravlja. Ova je pjesma čudesna slika bijede, nesreće očišćene u smrti, anđeoski spasonosne u moru boli. To je optužnica i svjedočanstvo za nas i protiv nas — protiv nepravde, nesnošljivosti, nečovječnosti. Svjedočanstvo i krvava potvrda koliko smo daleko od jamstva prava na život, na komadić kruha:

Dok tamna kora sumorom nas optužuje,
iz mrtvog mir neizraziv struji i okružuje.

Tehnika pisanja, oblik stiha nisu neobični. Alfirević je i *Ruke bolesnog mladića* tako pisao. Možda sve djeluje svečano, odmjerenno, ali sadržaj je potresan, poučan. Opomena je to koja treba izvan naučenih socijalnih programa biti pouka svima da i »neznanac velik biva kraj komadića kruha«.

Alfirevićeva pjesma *Bog* (ukupno 12 stihova) je zanimljiva. Ona je u sveukupnom pjesništvu ovog Mediteranca, litalice iznimna vrijednost. Desetak godina kasnije, u siječnju 1956, Alfirević će napisati pjesmu *Kružim oko boga*, ali neće ponoviti domet iz pjesme *Bog*. Ovu temu, zanimljivu i u mnogih pjesnika presudnu,

odlučujuću, ne treba u Alfirevića shvatiti kao pomodarstvo. »Ne bih se složio s onima koji misle: pjesnika je bilo strah, plašio se nečeg nedokučivog i nepoznatog, zlosutnog i neodgodivog.«¹¹ Takvo bi objašnjenje uistinu bilo odviše infantilno, neprihvatljivo. Za razumijevanje Alfirevićeva traženja Boga treba poći od njegova djetinjstva, od odgoja i odrednica njegova života. U nemirima kojima je bio prožet, u pitanjima na koje je tražio odgovor Alfirević priznaje:

Svud osjećam Boga, u kruhu i u rani.
Predajem se bez misli korijenu svih stvaranja,
i kao jednodnevan kukac na jutarnjoj grani
sretan sam u zagrljaju vječnog odmaranja.

(*Kružim oko Boga*)

I dok je u pjesmi 1956. (9. siječnja, nepuni mjesec dana prije smrti — 2. veljače 1956) sve jasno, otvoreno, čisto, dotle je u ovoj pjesmi *Bog* (iz 1943) pjesničko i ljudsko umovanje o Bogu u dvanaest stihova zapravo kolebanje oko prizanja životna i čvrste istine. Negdje iznad naslova je riječ: *Dobro je početi s Bogom!* A već u prvoj strofi i priznanje:

Uvijek se sastanem s Tobom u bezbožničkim snima,
a osjećam Te u oluji velikih mora.

No svijet bi prema sudu nekih možda bio vedar da Boga nema, jer bi nestalo i one tužne i neugodne istine o smrti i umiranju. Držim, međutim, da je punina pjesme u završnoj strofi:

Ali Ti jesi i nisi. U sutonu uma
Ti se javljaš kao svjetlost il šutiš kao tmica,
i mi lebdimo poput lista iznad jesenjega druma,
i umiremo prazno u sjeni Tvoga lica!

Dilema je otvorena, pitanje je urgentno: jesi i nisi. Ne, nije to ni pitanje, nego zaključak sličan tvrdnji. Skepsa? Tvrdnja ili nijekanje? Sigurno je da lebdimo poput lista iznad druma i da umiremo: »Ali Ti jesi i nisi«. Trebamo li priznati ili odbiti, nijekati? Ili — šutjeti?

Dodao bih ipak: pjesma *Kružim oko boga* objavljena je i u nekim vjerskim časopisima (»Crkva u svijetu«), ali ne bih mogao tvrditi da bi Alfirevićeva pjesma *Bog* u istim časopisima mogla biti objavljena bez komentara.

¹¹ Saša Vereš, *Frano Alfirević*, Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 114, str. 175.

3.

Devet pjesama Frane Alfirevića o kojima je riječ potvrđuju da je pjesnik sjetnih, sutonskih raspoloženja, pun mediteranske nostalgije za morem, Dalmacijom, dragim gradovima (za Dubrovnikom izričito), suosjećanja sa ženama u crnini u nemirnim i krvavim danima rata. U jednoj od njih skupljene su suze za mrtvom majkom, a druga je razmišljanje o Bogu u danima kad se sve ćutjelo krhkim, lomnim i nesigurnim.

Pjesničke teme Frana Alfirevića ni u ovih devet pjesama nisu nove. Čini mi se da u nekima od njih nije obogatio ni svoj izraz, niti je sadržajno produbio svoje preokupacije. Na to sam upozorio u razmišljanjima o pojedinim pjesmama. No pjesme *Majci*, *Komadić kruha u džepu samoubojice* i *Bog* pridonose poznavanju pjesništva Frane Alfirevića; dapače, neće se moći u novim izdanjima i izboru njegove poezije mimoći, zanemariti ove pjesme. U njima je, doduše, potvrdio svoju bojažljivost od prejake rasvjete, ali je u sjenovitim kutcima našega života nalazio potresne slike, jednostavne u bojama, potresne u svojim istinama. Suza za mrtvom majkom, koja kaplje u čašu vina, nepoznati samoubojica s komadićem kruha u džepu, Bog koji bi trebao biti i nagnuti se nad našim životima — to su dragulji Alfirevićeve poezije koje smo otkrili. Oslobođen svih trivijalnosti Alfirević je te stihove napisao kao sjetni prolaznik sa srcem većim od radosti, s tugom dubljom od sućuti. U tim pjesmama prepoznajem divne trenutke nadahnuća kad nas ništa ne sputava, ne priječi i ne umara, nego nas prelije, preplavi obilje unutrašnjeg bogatstva, i kad iz nepresušiva vrela teku riječi, misli, a nama se čini da smo u svakoj nazočni i rečeni u punini svoga bića. U tim pjesmama kao da je na pladnju srce pjesnika ponuđeno i darovano svima u kojih je srca i makar dijelić čovječnosti. Ako je istina da mu se činilo »da sretni, vedri i zdravi ne pišu već žive ovaj svoj jedini život«¹² onda bih upozorio na ove Alfirevićeve pjesme u kojima je bez čuđenja, iznenađenja sagno glavu pred istinama, pred životom.

U raščlambi ovih devet pjesama Frane Alfirevića nije sve rečeno, ali ti su stihovi potvrda njegove osobnosti i sposobnosti da u sjeti, nostalgiji, sutonima i sumračjima čezne za nemirima i ljeptama voda, za valovima mora, za malom srećom na tvrdom i dragom kamenu, za nepoznatim ženama. I da u boemskoj samoći, nad trpkom i polupraznom čašom vina plače za izgubljenom majkom, plače tiho suzom razmetnoga sina ...

I konačno, ove su pjesme ipak novi prostori Alfirevićeve poezije u kojima dijagonale nisu jednake, ali su riječi, ponovljene i

¹² Saša Vereš, *Frano Alfirević*, u spomenutoj knjizi, str. 175.

poznate, bez bridova i oštine — tople i ljudske riječi pjesničkog bogatstva koje nam je darovao u danima ratnih nemira i siromaštva. Nema u ovih devet pjesama radosti, ni gorčine, ni kletve. Nisu ove pjesme ni jadikovke nesreće, ni prokletstvo, već samo beskrajna čežnja za daljinama, za boljitkom, odanost i privrženost slobodi, povjerenje ljudima i sućut duboka i iskrena s njihovim patnjama. Iskrena riječ voljenoga pjesnika.

Literatura o Franu Alfireviću (za ovaj rad)

- Nikola Mirković: *Pjesme Frana Alfirevića*, Srpski književni glasnik, br. 1, Beograd, 1934.
- Kosta Milutinović: *Franu Alfirević: Pjesme*, Letopis Matice srpske, knj. 340. sv. 2, Novi Sad, 1934.
- Veljko Petrović: *Franu Alfirević: Pjesme*, Glasnik srpske književne zadruge, br. 38, Beograd, 1934.
- Novak Simić: *Dvije zbirke pjesama, Franu Alfirević Pjesme i Olinko Delorko Pjesme*, »Književnik«, VII, br. 7. Zagreb, 1934.
- Ivo Kozarčanin: *Alfirevićeva lirika*, Hrvatska revija, VII, br. 11, Zagreb, 1934.
- Jovan Kršić: *Dva protagonista naše suvremene lirike: Tin Ujević i Franu Alfirević*, »Pregled« VIII, knj. 10. sv. 123. Sarajevo, 1934.
- Olinko Delorko: *Pjesnik Franu Alfirević*, »Hrvatski narod«, Zagreb, 31. prosinca 1941.
- Stanko Gašparović: *Franu Alfirević: More i daleki gradovi*, »Prosvjetni život«, I, br. 3. Zagreb, 1942.
- Stanko Gašparović: *Putopisi i eseji*, »Hrvatska revija«, XVI, br. 7. Zagreb, 1943.
- Krsto Špoljar: *Život je samo talas koji sudbina briše. Franu Alfirević Izabrane pjesme*, Zagrebački tjednik, br. 3. Zagreb, 28. 2. 1953.
- Đuro Šnajder: *Neostvareni sni Frana Alfirevića*, »Krugovi« br. 4. Zagreb, 1953.
- Mladen Kljenak: *Nostalgija mora. Razgovor s pjesnikom Franom Alfirevićem*, Slobodna Dalmacija«, br. 2857, Split, 17. 4. 1954.
- Nikola Miličević: *Za Franu Alfirevića*, »Krugovi«, br. 5. Zagreb, 1953.
- Matko Peić: *Smrt pjesnika Frane Alfirevića*, Narodni list, Zagreb, 4. 2. 1956.
- Matko Peić: *Franu Alfirević (nekrolog)*, »Vjesnik«, Zagreb, 4. 2. 1956.
- Vladimir Kovačić: *Rastanak s Franom Alfirevićem*, »Narodni list«, Zagreb, 8. 2. 1956.
- Gustav Krklec: *Smrt Frana Alfirevića*, »Vjesnik«, Zagreb, 10. 2. 1956. (v. *Pisma Martina Lipnjaka iz provincije*, Zagreb, 1956).
- Matko Peić: *Pjesniku Alfireviću mjesto vijenaca na grob: »Krugovi«*, br. 2—3, Zagreb, 1956.
- Rikard Simeon: *Franu Alfirević, pjesnik u prozi; Bibliografija proznih i prijevodnih radova Frana Alfirevića. Proza. Izabrani prozni radovi*, Zagreb, 1956.
- Saša Vereš: *Isto sam što i more... Franu Alfirević: Proza*, Zagreb, 1956, Narodni list, Zagreb, 24. 10. 1956.

- Slobodan Marković: *U Masarikovoj bez njih (O Tinu Ujeviću i Franu Alfireviću)*, »Mladost«, II, br. 48, Beograd, 11. 9. 1957.
- Rikard Simeon: *Ostavština Frana Alfirevića*, »Prisutnosti«, II, br. 10, Zagreb, 1958.
- Nedjeljko Mihanović: *O lirskim meditacijama Frana Alfirevića*, Zадarska revija, XII, br. 3. Zadar, lipanj 1963. (V. Pogovor i Kronologija života Frana Alfirevića u njegovim Izabranim pjesmama, Zagreb, 1963.)
- Vlatko Pavletić: *Frano Alfirević*, »Republika«, XIX, br. 12. Zagreb, 1963. (V. Hrvatski pjesnici između dva svjetska rata, sastavio Vlatko Pavletić, Nolit, Beograd, 1963.)
- Matko Peić: *Boema Frana Alfirevića nije bila samo hladno planirano poigravanja sa životom*, »15 dana«, Zagreb, 1. 2. 1964.
- Saša Vereš: *Frano Alfirević*, Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 114, Zagreb, 1969. str. 169—183.
- Zlatko Posavac: *Lutajuće priče Frana Alfirevića*, »15 dana«, god. XIX, 1976, br. 7, str. 15—21.

Djela Frana Alfirevića (izdanja)

- Pjesme*. Savremenik Srpske književne zadruge, Kolo IV, knjiga 14. Beograd, 1934.
- More i daleki gradovi* (pjesme). Uredništvo: Frano Alfirević. Hrvatska narodna prosvjeta, nakladna zadruga S.O.J., knjiga 3. Urednik Rikard Simeon, Zagreb, 1941.
- Ranjeni galeb, pjesme šestorice* (Alfirević, Alić, Balentović, Krklec, Šop, Vlasisavljević); Frano Alfirević, *Iza spuštenih trepavica* (10 pjesama). Izdala naklada »Hrvatski orač«, Zagreb, 1942.
- Putopisi i eseji* (Boka, Saint-Malo, Antun Branko Šimić, Luigi Pirandello). Hrvatska narodna prosvjeta, nakladna zadruga S.O.J., knjiga 7. Zagreb, 1942.
- Izabrane pjesme*. V.K.(Vladimir Kovačić): *Bilješka o autoru*. Mala biblioteka, 150, Urednik Gustav Krklec, Zora, državno izdavačko poduzeće, Zagreb, 1952.
- Proza. Izabrani prozni radovi*. Uredio Rikard Simeon. Rikard Simeon: *Frano Alfirević, pjesnik u prozi*, R. S.: *Bibliografija proznih i prijevodnih radova Frana Alfirevića*. Posmrtna maska Frana Alfirevića rad akad. kiparice Vere Dajht. Naslovna strana Igor Ostrogović. IBI, poduzeće za izdavanje, prodaju i distribuciju knjiga, Zagreb, 1956.
- Izabrane pjesme*. Izbor i pogovor Nedjeljko Mihanović. Sa slikom pjesnikovom i autografom potpisa. Hrvatski pjesnici, urednik Dragutin Tadijanović, Matica Hrvatska, Zagreb, 1963.
- Pet stoljeća hrvatske književnosti*. Knjiga 114: Luka Perković: *Pjesme, Novele, Eseji, Kritike i članci*. Frano Alfirević: *Pjesme. Esejistička i putopisna proza*. Vladimir Kušan: *Pjesme i Pjesme u prozi. Eseji i putopis*. Priredio: Saša Vereš.

SUMMARY

During 1943 Frano Alfirević made a gift of his nine poems to his friend Vinko Vilić, a physician in Zagreb and later in Rijeka. Vilić kept the manuscript of the poems and before his death gave it to the author of this discussion. The titles of these poems are: Memories of Dubrovnik, To Dalmatia, Prayer for the Beauty of Waters, To Mother, Women in Mourning, Longing for Escape, Love, A Piece of Bread in the Pocket of a Man who Committed Suicide, God. In the poems Alfirević is a poet of melancholic, twilight moods, full of Mediterranean nostalgia of the sea and Dalmatia, of sympathy for women in mourning, sadness for his mother, meditation about God and the days when everything looked fragile, broken and unstable. The themes of these poems are not new in Alfirević's creative work; the verses, written in known technique, are the confirmation of his originality and talent to feel, in the turbulence of war, the yearning for beauty and to express trust in people and deep, sincere compassion with their sufferings.